

Bloeiend de winter in

Die paar nachtvorstjes van afgelopen week waren blijkbaar niet streng genoeg. Normaal legt hij dan toch al gauw het loodje, maar dit jaar lijkt hij gewoon niet kapot te krijgen. Het knopkruid blijft maar groeien en bloeien.

Ikzelf vind het wel leuk dat er nog steeds overal bloemetjes tevoorschijn komen. En zeker het knopkruid ben ik erg gaan waarderen. Het heeft zo'n mooie bloemen van maar een halve centimeter doorsnede. Eigenlijk mag ik helemaal niet over bloemen praten, want het knopkruid behoort tot de composietenfamilie, net als de margriet, kamille, zonnebloem en margriet. Eén zo'n zogenaamde 'bloem' bevat meestal tientallen tot wel een paar honderd kleine bloempjes. Meestal zitten in het hart van een bloemhoofdje gele buisbloempjes. Eén zo'n minuscule bloemetje heeft een stamper en een soort meeldraad. Na de bevruchting groeit uit die stamper het zaadje. Bij een zonnebloem kennen we al die zaadjes wel in het midden van de bloem: dat zijn de zonnepitten.

Harig knopkruid (foto Saxifraga-Peter Meininger)

De kleine bloeiwijze van het knopkruid heeft toch nog altijd rond de 30 gele bloemetjes. Met een loep zijn die goed te zien. Daar omheen zitten meestal vijf straalbloemen. Dat zijn mooie witte blaadjes met een drietandige top. Het zijn een soort zonnnetjes in deze sombere novemberdagen. Een flinke plant draagt gemakkelijk 100 of 200 van die bloemhoofdjes en produceert dus een paar duizend zaadjes. Al binnen een week kunnen de zwarte, behaarde nootjes rijp zijn. Dat is voor mij erg fijn, want dan kom ik nog meer knopkruid tegen. Maar bij mensen met een moestuin of een akker zakt de vreugde juist weg bij het idee dat in de zomer overal knopkruid opschiet. Deze plant heeft er gewoon zin in, want binnen twee maanden staat er weer een nieuw exemplaar volop in bloei. De plantjes die de boer of volkstuinder in de zomer zaait, kiemen en groeien vaak veel langzamer dan het wilde 'onkruid' en die houden het knopkruid zeker niet bij in zijn groeispuurt.

Het knopkruid is heel algemeen op alle open voedselrijke gronden, zowel in als buiten de stad. Het groeit ook massaal op trottoirs, langs parkeerplaatsen en tegen beschaduwde muren. De plant profiteert van al het menselijke gerommel in de bodem. Van nature komt hij hier helemaal niet voor, maar wel in Latijns-Amerika. Het knopkruid werd verscheept naar botanische tuinen in Madrid, Parijs, Londen en Karlsruhe. Zo'n 200 jaar geleden begonnen planten uit die tuinen te ontsnappen. In Nederland was de eerste vondst in 1863 en uiteindelijk is bijna de hele wereld veroverd.

De goede speurder heeft vast ontdekt dat er twee soorten knopkruid zijn. Het kaal knopkruid was hier als eerste, gevolgd door het harig knopkruid halverwege de vorige eeuw. Het jonge harig knopkruid kun je gemakkelijk herkennen aan de witachtige lange haren. In onze stad is het vooral deze soort die ons verwent.

Zolang het nog niet flink vriest, is het knopkruid onstuitbaar. Onze stad blijft veel warmer dan het buitengebied, waardoor hij het rondom onze huizen en in onze tuinen ook veel langer volhoudt. Na een echte koude vriesnacht is het wel ineens met hem afgelopen: de bladeren gaan slap hangen en het knopkruid zakt in elkaar. Voor het zo ver is, kunnen we genieten van de wonderlijke bloeiwijze en van zijn bladeren. In verschillende landen wordt knopkruid zelfs geteeld als groente. Het blad bevat allerlei mineralen en het zou ook helpen als bloeddrukverlager. En dat laatste komt zeker goed van pas als je weer flink opgefokt het knopkruid uit je tuin en de hele wereld wilt verbannen. Een vreemdeling die je zelf hebt binnengehaald, behandel je toch wel anders?

Rob Vereijken
november 2019